

ΜΟΡΦΑΙ ΠΟΥ ΠΕΡΝΟΥΝ

[Χαίρομεν ὅτι ὁ ἄθρὸς καλλιτέχνης τοῦ καλάμου καὶ ἔγκριτος συγγραφεὺς τόσων πρωτοτύπων φιλολογικῶν ἔργων κ. Ἄγγελος Τανάγρας τιμᾷ καὶ πάλιν τὸ ἡμέτερον *Ἡμερολόγιον* διὰ τῶν κάτῳ τρυφερῶν σελίδων. Ἡ φιλολογικὴ ἐργασία τοῦ κ. Τανάγρα εἶνε ἰδιαίτερας προσοχῆς καὶ μελέτης ἀξία, ὅχι μόνον διὰ τὸ ἐπαγωγὸν τοῦ ὕφους καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν τῆς μορφῆν, ἀλλὰ, πρωτίστως, καὶ διὰ τὴν ἀκραιφνῆ ἑλληνικὴν ζωὴν, ἣτις τὴν διαπνέει. Εἰς τὰ διηγήματα, τὰς μυθιστορίας, τὰς ὁδοιπορικὰς ἐντυπώσεις του, σφύζει παντοῦ ἡ καρδία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἀκτινοβολεῖ ἡ ἑλληνικὴ φύσις, ἡ ὁποία τὸν ἐμπνέει. Περιγράφων, ἠθογραφῶν, ψυχολογῶν, ἀναλύων, ἀναπαριστῶν ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ περιβάλλοντος, μὲ ἀκρίθειαν, μὲ δύναμιν, μὲ πνοὴν θεομουργόν, εἶνε πρὸ παντὸς ἑλλῆν καλλιτέχνης. Καὶ δι' αὐτὸ εἰς κάθε ἔργον του ἀνευρίσκει τις καὶ ἀνά ἐν μέρος τῆς ἐθνικῆς ζωῆς ἄρτιον, αὐτοτελές, ζωντανόν. Εἰς τοὺς «Σπογγαλιεῖς τοῦ Αἰγαίου» παρέρχονται ὅλαι αἱ εἰκόνες τῆς βασανισμένης ζωῆς τῶν ἀναξιοπαθόντων βιοπαλαιστῶν τῆς θαλάσσης Ἡ «Μεγαλόχαρη,» ναυτικὸν διήγημα διαδραματιζόμενον εἰς Σέριφον καὶ Τήνον, δίδει τὴν πιστοτέραν εἰκόνα τῆς πανελληνίου θρησκευτικῆς πανηγύρεως. Εἰς τὰς «Μακεδονικὰς Ραψωδίας» του περιγράφονται αἱ σκληραὶ δικιμασίαι καὶ τὰ ιδεώδη τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς. Τὸ «Ἰαπωνικὸν ὄνειρον», μυθιστόρημα ἐξ ἀναμνήσεων ἐνὸς ταξειδίου εἰς τὰς Καναρίους νήσους, θέλγει καὶ συναρπάζει διὰ τὴν χάριν τῶν εἰκόνων καὶ τὴν ἀθρότητα τοῦ αἰσθήματος. Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον ἂν ὅλη αὐτὴ ἡ ἐργασία τοῦ κ. Τανάγρα συνεκεντροῦτο εἰς ἓνα τόμον ὅπως κυκλοφορήσῃ πανταχοῦ τοῦ ἑλληνισμοῦ ὡς ἡ πλέον καλαίσθητος ἐθνικὴ ψυχαγωγία].

ΚΕΙΝΗΝ τὴν ἡμέραν ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὁ ναύτης μου ἔμενε πολὺ περισσοτέραν ὥραν ἀπὸ ἄλλοτε εἰς τὴν καμπίναν μου.

Σχυμμένος εἰς τὸ χειρόγραφόν μου μὲ τὴν πένναν εἰς τὸ χέρι τὸν ἔβλεπα μὲ τὴν ἀκραν τοῦ ὀφθαλμοῦ προσποιούμενον ὅτι ξεσκονίζει κάτι, ὅτι μετατοπίζει ἄλλο, ὡς ἂν κάτι ν' ἀπεφάσιζε νὰ εἰπῆ καὶ ἔπειτα πάλιν νὰ ἐδίσταζε ἢ νὰ μὴ ἐγνώριζε πῶς ν' ἀρχίσῃ.

— Τί νὰ ἔχῃ σήμερα ὁ Ἀποστόλης, ἐσκεπτόμην μὲ περιέργειαν. Τί νὰ τρέχῃ! . . .

Ἐν τούτοις ἔκαμα ὅτι δὲν κατελάμβανα καὶ ἐξηκολούθουν νὰ μένω σκυμμένος, περιμένων νὰ ἰδῶ τί θὰ συμβῆ.

Ἄλλὰ καὶ ἐκεῖνος δὲν ἀπεφάσιζε. Δύο τρεῖς φορές ἐπῆρε τὸ ἴδιον ἀντικείμενον ἀπ' ἐμπρός μου, τὸ ἐξεσχόνισε, τὸ ἔβαλε πάλιν εἰς τὴν θέσιν του, μετετόπισε τὰ βιβλία, ἐξηρόβηξε . . . ἀλλὰ τίποτε.

Ἐπὶ τέλους ἐσήκωσε τὴν κεφαλὴν.

— Αἶ! τί τρέχει Ἀποστόλη; . . . εἶπα χαμογελῶν. Θέλεις νὰ μοῦ εἰπῆς τίποτε; . .

Ὁ ναύτης περιέστρεψεν εἰς τὰς χεῖρας τὸ πανὶ μὲ τὸ ὅποιον ἐκχθάρριζε καὶ προσεπάθησε νὰ γυρίσῃ τὴν γλῶσσαν του.

— Ξεύρετε, κύριε ἀνθυποπλοίαρχε . . . εἶπε τέλος πάντων χαμηλῶνων τοὺς ὀφθαλμούς, αὔριο παίρνω τὴν ἄφει μου

* *

— Μπᾶ! φεύγεις λοιπὸν Ἀποστόλη! . . ὑπέλαβα τότε ἀφῆ των τὴν πένναν καὶ προσβλέπων αὐτὸν μετ' ἐνδιαφέροντος.

— Αἶ! τί νὰ κάνουμε . . . ἐδικαιολογήθη ὁ ναύτης στρηφογυρίζων πάντοτε τὸ πανὶ του· πέρασε ὁ καιρὸς μας! . .

Ἐμμεσα τότε κι' ἐγὼ ἔξαφνα ρεμβός, παρατηρῶν μὲ ὀρμὴν συμπαθείας τὸν καλὸν νέον, ποῦ ἔφευγε καὶ αὐτὸς τώρα, μακρὰν μου, νὰ τὸν σύρῃ ἢ μοῖρα ποῖος εἰξεύρει εἰς ποῖα ἄλλα μέρη, εἰς ποίας νέας τύχας.

— Καὶ ποῦ σκοπεύεις νὰ πᾶς; Τί θὰ κάμης; ἐξηκολούθησα συμπαθῶς.

— Ξέρω καὶ γὼ . . . ἀκόμη δὲν σκέφθηκα. Λέω νὰ πάω πρῶτα στὴ Σκιάθου νὰ ἰδῶ τὴ μητέρα μου . . . Ἐχομε καὶ κάτι κτηματάκια ἐκεῖ . . . Ἐπειτα ἢ κανένα καίκι ἢ σὲ καμμιὰ ἀτμοπλοῖα . . . ποῖος ξέρει!

Τὸν καυμένο τὸν Ἀποστόλη!

Πάει κι' αὐτός!

* *

Καὶ εἰς τὴν μνήμην μου ἐξύπνησαν καὶ ἤρχισαν νὰ περνοῦν ὁ ἓνας κατόπιν τοῦ ἄλλου, ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ θαλασσινοὶ ποῦ ἔζησαν πλησίον μου τόσον καιρὸν τώρα μέσα εἰς τὰ καρρὲ τῶν πλοίων· κορμοὶ μεγάλοι καὶ εὐρωστοί, πρόσωπα τραχέα ἢ παιδικά, φυσιγνωμίαι ἀφελεῖς καὶ ζωηραὶ, ψημμένα ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ εἰργασμένα ἀπὸ τὴν ἄλμην τῆς θαλάσσης· ὅλοι αὐτοὶ ἐξησθενημένοι ἀπὸ τὸν καιρὸν, μερικοὶ μάλιστα ποῦ δὲν ἐνθυμοῦ-

μαι κὰν πλέον, σκορπισμένοι, χαμένοι τώρα ποῖος εἰξεύρει ποῦ, εἰς ποῖα πελάγη, εἰς ποῖα εἰρηνικά παράλια τῶν ἑλληνικῶν ἀκτῶν, ἐμποροναῦται, βαρκάρηδες, ψαράδες, νικηταὶ ἢ νικημένοι εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς.

Μαζὶ μ' αὐτοὺς τώρα ἤρχετο νὰ πάρῃ τὴν σειρὰν του καὶ ὁ ναύτης μου, ὁ νέος σύντροφός των, ὁ ὁποῖος διὰ μιᾶς μου ἐφάνετο καὶ αὐτὸς ἀπομακρυνόμενος, γινόμενος ἀμυδρότερος, ἐνούμενος μὲ τὴν μάζαν αὐτὴν τῶν συγκεχυμένων ὀνομάτων καὶ μορφῶν, ποῦ κλείνουν ἐν μέρος τοῦ ὀρίζοντος τῆς ζωῆς μου.

Δὲν εἰξεύρω δέ, ὅσον κυλοῦν τὰ ἔτη καὶ γηράσκω περισσότερον, ἢ ἀδιάκοπος αὐτὴ πάροδος ἀνθρώπων ποῦ λαμβάνουν μέρος εἰς τὴν ζωὴν μου, μὲ κάμνει περισσότερον ἀπομονωμένον καὶ μελαγχολικόν, καὶ κάθε φοράν ποῦ κάποιος πάλιν φεύγει ἀπὸ πλησίον μου καὶ εὐρίσκωμαι εἰς τὸ μέσον νέων ἀνθρώπων καὶ νέων μορφῶν, κάτι μου φαίνεται ὅτι ἀποθαίνει ἀπὸ ἐμέ, ὅτι ἐν μέρος τῆς παλαιᾶς ἐκείνης ζωῆς ἀπομακρύνεται διὰ παντός μαζὶ του καὶ ὅτι μένω περισσότερον ξένος καὶ ἀδιάφορος εἰς ὅ,τι εἶνε τριγύρω μου.

* *

Ἐμεινα πολλὴν ὥραν τὴν ἐσπέραν ἐκείνην εἰς τὸ κατάστρωμα, σκυμμένος ἐπάνω ἀπὸ τὸ παραπέτον καὶ παρατηρῶν τὰ σιγαλὰ σελαγίσματα ποῦ ἐκαθρέπτιζον τὰ ἄστρα εἰς τὴν μελανωπὴν θάλασσαν.

Ἦτο μία νύξ μεγαλοπρεπής, σιωπηλή, γεμάτη μυστήριον καὶ γαλήνην.

Τὰ μεγάλα σχήματα τῶν ἀστερισμῶν ἔλαμπαν ἐκτάκτως φωνεινὰ εἰς τὸ σκοτεινογάλαζον στερέωμα, ὡς ἀπέραντον μαγικὸν βιβλίον, ὅπου ἦσαν γραμμένα μὲ μυστηριώδεις χαρακτῆρας αἱ τύχαι τῶν ἀνθρώπων· τὸ βῆμα τοῦ σκοποῦ ἀντήχει κανονικὸν ἐπάνω εἰς τὴν γέφυραν, καὶ ἀπὸ μακρὰν ἔφθανεν ὑπόκωφος ὁ κρότος τῶν κωπιῶν μιᾶς λέμβου.

— Ἄλλος ἓνας ποῦ φεύγει ἀπὸ κοντά μου!

Ἐστέναξα καὶ κατέβην εἰς τὴν καμπίναν μου.

* *

Καυμένα ναυτάκια μου, τῶν ὁποίων ὁ κόσμος θὰ ἐμάρανε πλέον τὰ ἀγαθὰ πρόσωπα καὶ θὰ ἤλλαξε τὴν ἀφελῆ καρδίαν,

ποῖος θὰ ἦτο δυνατόν νὰ σᾶς φέρῃ πάλιν μίαν στιγμὴν πλησίον μου, νὰ σᾶς ἐπανάδω πάλιν ὅπως τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, νὰ ξαναζήσω ὀλίγον ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ ὀ δάκτυλος τοῦ χρόνου ἔσθυσε πλέον ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς μου!

* * *

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ ναύτης ἦλθε νὰ μ' ἀποχαιρετήσῃ εἰς τὸ κατάστρωμα μὲ τὸ πηλίκιον εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὑπὸ μάλης τὸν χονδρὸν ναυτικὸν σάκκον του.

Τοῦ ἔδωσα τὸ χεῖρι συγκεκινημένος.

— Σ' τὸ καλὸ Ἀποστόλη . . . εἶπα· καλὸς πολίτης καὶ καλὴ προκοπὴ! . . .

Ἐψέλλισε κάτι συγχυσμένος, κάτι προσεπάθησε νὰ ἀποκριθῇ μὲ χαμηλωμένα μάτια, καὶ ἀπεμικρύνθη γρήγορα μὲ τὸ πηλίκιον ἀκόμη εἰς τὰς χεῖρας.

Ἦκουσα τὸ πρόσταγμα τῆς σκάφης, τὸν κρότον τῶν κωπίων τοῦ τὸν ἀπεμάκρυναν ἀπὸ τὸ πλοῖον, καὶ μετ' ὀλίγον τὸν ἔβλεπα ἀποβιβαζόμενον μὲ τὸν σάκκον ὑπὸ μάλης εἰς τὸν μικρὸν μῶλον κοντὰ εἰς τὸν τορπιλλοθέτην, ὅστις θὰ τὸν μετέφερε διὰ τελευταίαν φορὰν μακρὰν ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν δύο αὐτῶν ἐτῶν, πρὸς τὸ ἄγνωστον καὶ τὸ εἰμαρμένον!

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΑΝΑΓΡΑΣ

Τὸ φάντασμα τοῦ συζύγου

— ὦ! . . . δυστυχία μου! . . . Μίμη, ὁ ἄντρας μου! Γιὰ κύττα κεῖ! . . . χάθηκα! . . .

— Ἄ! μπᾶ! . . . τοῦ μοιάζει, μὰ δὲν εἶν' αὐτὸς ὁ ἴδιος! . . .